

Bijlage – voortgang onderhandelingen initiatiefvoorstel inzake EU-Kiesakte

Conform de vastgestelde afspraken informeer ik u over de voortgang van de onderhandelingen over de Europese Kiesakte.¹ Dit aanvullend op eerdere momenten waarop u bent geïnformeerd over de voortgang op dit dossier.²

Nederland heeft in de onderhandelingen in Raadsverband geïntervenieerd conform het kabinetsstandpunt en de uitkomst van het debat met uw Kamer hierover op 21 juni 2022.³ Ter voorbereiding op nog te komen onderhandelingen heeft het kabinet het standpunt op één onderdeel aangevuld. Het betreft het voorstel van het Europees Parlement voor een verbod op opiniepeilingen 48 uur voor de verkiezingsdag.⁴ Dit voorstel was nog niet geapprecieerd door het kabinet in het standpunt van 17 juni 2022. Het kabinet is geen voorstander van het in dit artikel voorgestelde verbod op opiniepeilingen voorafgaand aan de verkiezingen. Het kabinet vindt het niet passend om peilers en peilingbureaus wettelijk voor te schrijven wat zij wel en niet mogen doen. Het kabinet is wel voorstander van het voeren van gesprekken en het maken van afspraken om geen exitpolls te publiceren op verkiezingsdag tot sluiting van de stembureaus. Dit standpunt is in lijn met eerdere uitspraken van de minister van BZK richting uw Kamer over exitpolls bij verkiezingen waar vervroegd kon worden gestemd,⁵ en de motie-Öztürk uit 2020 over het zo veel mogelijk tegengaan van tussentijdse exitpolls bij verkiezingen en het maken van afspraken hierover met opiniepeilers.⁶

In maart jl. heeft het Zweedse voorzitterschap een vragenlijst rondgestuurd aan de lidstaten om de posities op verschillende onderdelen in het voorstel van de nieuwe Kiesakte in kaart te brengen.⁷ Tijdens de Raad Algemene Zaken op 27 juni jl.⁸ leerde een tafelronde over de uitkomsten van deze vragenlijst dat posities nog steeds sterk uiteenlopen. Er bestonden veel gedeelde zorgen over een aantal elementen in het voorstel (o.m. vaste verkiezingsdag, stemgerechtigde leeftijd en transnationale kieslijsten). Vanwege deze bezwaren werd de inwerkingtreding van een nieuwe Kiesakte voor de Europese verkiezingen van 2024 door velen niet haalbaar geacht. Nederland reageerde conform het kabinetsstandpunt⁹ in lijn met de aangenomen motie van het lid Strolenberg c.s.¹⁰, en de overgenomen motie van het lid Bisschop.¹¹ Ook gaf Nederland aan samen met anderen te willen onderzoeken hoe het Spitzenkandidatensysteem kan worden verbeterd, waarbij het belangrijk is dat de institutionele balans zoals vastgesteld in de Verdragen gerespecteerd wordt. Het inkomend Spaanse voorzitterschap gaf aan een plan op te stellen hoe het dossier van de Kiesakte de komende tijd verder kan worden gebracht.

De Europese Kiesakte staat dus nog als discussiepunt geagendeerd in de Raad. Er is op korte termijn geen besluitvorming voorzien. Op basis van de discussie is het aan het Spaanse voorzitterschap om de volgende stappen in het proces te bepalen. De Raad besluit in dit dossier met unanimititeit. Ook moeten de lidstaten afzonderlijk goedkeuring geven overeenkomstig nationale grondwettelijke bepalingen. Gezien dit proces, en de bezwaren van lidstaten, lijkt het dus niet realistisch dat een nieuwe Kiesakte er voor de Europees Parlementsverkiezingen van 2024 is.

¹ Kamerstukken II 2021/22, 36104, nr. 3

² Kamerstukken II 2022/23, 35165, nr. 52.

³ Kamerstukken II 2021/22, 36104, nr. 2

⁴ Het gaat om artikel 17, lid 7 van het initiatiefvoorstel van het Europees Parlement. Dit artikel luidt: "De lidstaten voeren een periode in van 48 uur vóór de verkiezingsdag, waarin het niet is toegestaan kiezers te vragen hoe zij van plan zijn te gaan stemmen".

⁵ Kamerstukken II 2021/22, 35165, nr. 47; Kamerstukken II 2021/22, 35165, nr. 44; Kamerstukken II 2020/21, 35165, nr. 30.

⁶ Kamerstukken II 2020/21, 35654, nr. 20.

⁷ Zie hiervoor Delegates Portal: ST10278/23 REV 2.

⁸ Terug te zien via: <https://video.consilium.europa.eu/event/en/26953>

⁹ Kamerstukken II 2021/22, 36104, nr. 2

¹⁰ Kamerstukken II 2021/22, 36104, nr. 6

¹¹ Kamerstukken II 2021/22, 36104, nr. 4